

Visie Ruimte en Mobiliteit

Toelichting

provincie **HOLLAND**
ZUID

Toelichting Visie ruimte en mobiliteit

De Visie ruimte en mobiliteit, de Verordening ruimte 2014 en de Programma's ruimte en mobiliteit zijn vastgesteld door Provinciale Staten op 9 juli 2014.

Dit is een korte toelichting op deze documenten.

De behoeften van Zuid-Hollandse inwoners en bedrijven verandert als het gaat om woningen, bedrijfsterreinen, kantoren, winkels en mobiliteit. Daarom heeft het provinciebestuur de beleidsinzet op de inrichting van de ruimte en de mobiliteit herzien. Vanwege de samenhang is het nieuwe beleid op beide terreinen verenigd in de Visie ruimte en mobiliteit (VRM).

Deze toelichtingstekst behandelt de hoofdlijnen van de VRM met bijbehorende documenten, zoals die door Provinciale Staten zijn vastgesteld op 9 juli 2014. De digitale versie van de VRM is te benaderen via www.ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/VRM. De documenten kunt u terug vinden op: www.zuid-holland.nl/VRM

Visie op ontwikkeling van ruimte en mobiliteit

Zuid-Holland zet maatschappelijke vraag voorop

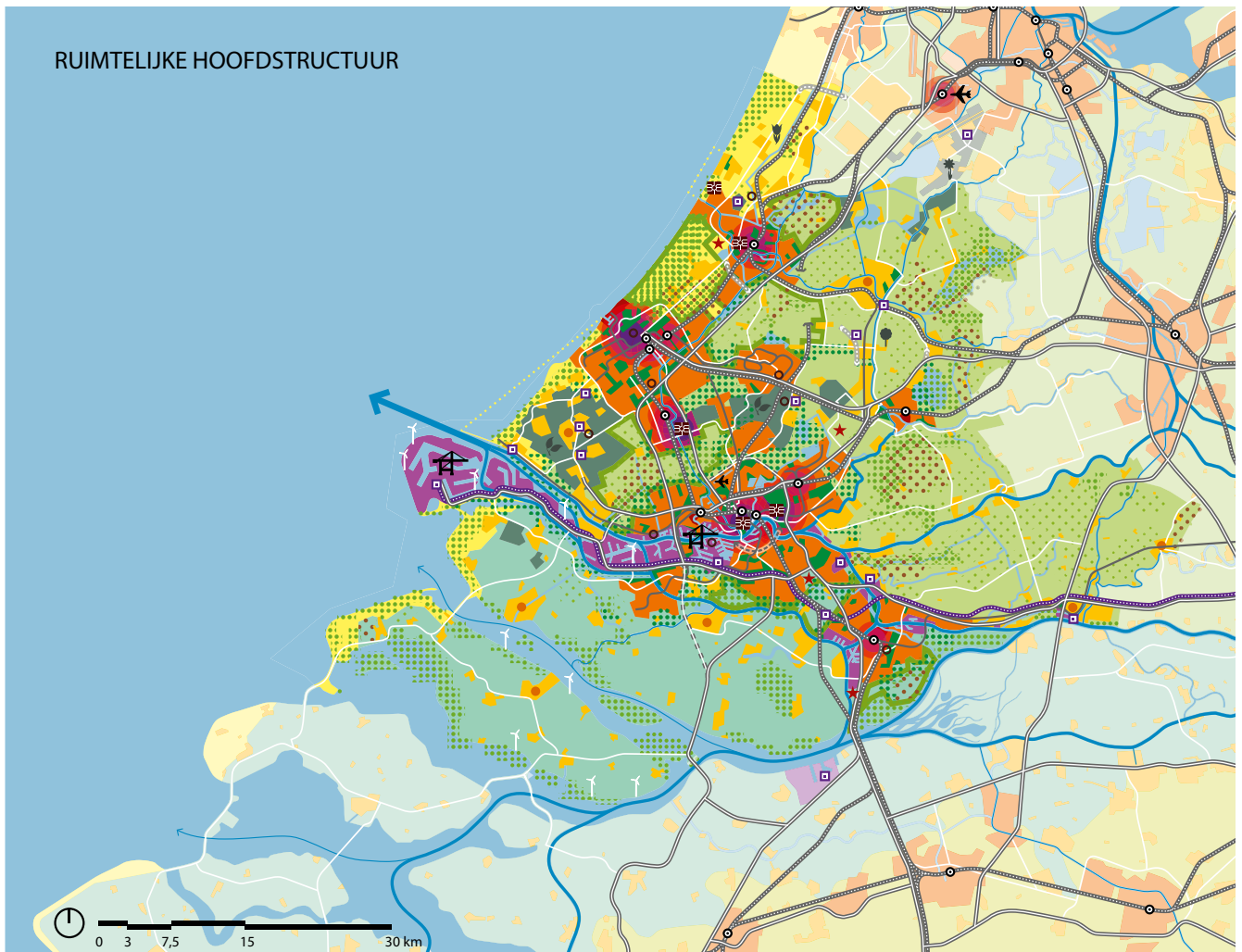
Provincies voeren de regie over de ruimtelijke ontwikkeling van hun grondgebied. Zij zijn daarvoor de aangewezen bestuurslaag want iedere provincie is weer anders. Elke provincie heeft zijn eigen sociaal economische ontwikkelingen en mogelijkheden; kansen en opgaven verschillen. Steden, dorpen en landschappen hebben hun specifieke karakteristieken die elke provincie een eigen identiteit geven.

Met haar nieuwe Visie ruimte en mobiliteit toont de provincie Zuid-Holland aan welke meerwaarde deze decentrale ruimtelijke ordening heeft. Het blijkt al uit de combinatie van ruimtelijk beleid en mobiliteitsbeleid in één integraal visiedocument. In weinig gebieden hangen de ruimtelijke ontwikkeling en de mobiliteitsontwikkeling zo sterk met elkaar samen als in Zuid-Holland, met haar internationale economische complexen, hoge verstedelijkingsgraad en open landschappen.

Door de stedelijke ontwikkeling nadrukkelijk te linken aan het mobiliteitsbeleid, kan de Zuidelijke Randstad daadwerkelijk uitgroeien tot één goed functionerende agglomeratie, met alle schaalvoordelen van dien. In die agglomeratie groeien de mainport Rotterdam, de greenports en de stedelijke kennis- en diensteneconomie naar elkaar toe. De drie economische complexen opereren op het wereldtoneel en bevinden zich in elkaars directe nabijheid. Sterkere onderlinge banden, waaronder goede fysieke verbindingen, leveren concurrentievoordelen op die internationaal tellen. Dat geldt in het bijzonder voor de kennisontwikkeling. Vooral op het gebied van energie en water kunnen innovaties toepassing vinden in Zuid-Holland zelf, en tegelijk een exportwaarde vertegenwoordigen. De ruimtelijke hoofdstructuur geeft dit alles in beeld weer.

Tot diep in de stedelijke kernen van de agglomeratie dringen groene zones door, die direct in verbinding staan met de omliggende groene ruimte. Dat contrast vormt een waarde op zich. De waterrijke delta is te beleven in drie typen landschap, bepaald door de veenweiden, de rivieren en de duinen. Het verstedelijkingspatroon, de natuurwaarden en het agrarisch gebruik hangen daar direct mee samen. Het Zuid-Hollands beleid heeft de ruimtelijke kwaliteit die daaruit volgt hoog in het vaandel staan, maar biedt wel ruimte voor ontwikkeling. Ook in het buitengebied. Een nieuw handelingskader voor ruimtelijke kwaliteit brengt het beste van bescherming en ontwikkeling samen.

RUIMTELIJKE HOOFDSTRUCTUUR

Legenda

	Stedelijke agglomeratie		(Boven)regionaal HOV-net
	Stedelijk centrumgebied		Ontbrekende schakel (boven)regionaal HOV-net
	Stedelijke dynamiek		(Inter)nationaal wegennet
	Kern		Ontbrekende schakel (inter)nationaal wegennet
	Regiokern		(Boven)regionaal wegennet
	Havenindustriële complex		Ontbrekende schakel (boven)regionaal wegennet
	Glastuinbouwgebied		(tracé indicatief)
	HOV knooppunt		(Inter)nationaal vaarwegennet
	Logistiek overslagpunt		(Boven)regionaal vaarwegennet
	Science Park		Betuwelijn
	Kenniscentrum		Kustlandschappen
	Mainport Rotterdam		Veenlandschappen
	Greenport Westland Oostland		Rivierdeltalandschappen
	Greenport Boskoop		Water (zoet/zout)
	Greenport Bollenstreek		Studiezone kustontwikkeling
	Greenport Aalsmeer		Natuurgebied
	Stedelijke ontwikkelingsruimte van bovenreg. belang		Recreatiegebied
	Luchthaven		Belangrijk weidevogelgebied
	Grootschalige locaties windenergie		Kroonjuweel cultureel erfgoed
	(Inter)nationaal HOV-net		Groene buffer
			Stedelijk groen

Vier rode draden staan centraal in de Visie ruimte en mobiliteit, afgestemd op de specifieke kansen en opgaven in Zuid-Holland:

1. het beter benutten en opwaarderen van bestaande netwerken en bebouwde gebieden,
2. het vergroten van de agglomeratiekracht,
3. het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit,
4. het bevorderen van de transitie naar een water- en energie-efficiënte samenleving.

Als provinciale overheid stelt Zuid-Holland in de Visie ruimte en mobiliteit kaders en spelregels vast voor ontwikkelingen die in veel gevallen uitgaan van anderen: bedrijven, particulieren, maatschappelijke organisaties en medeoverheden. De provincie zelf investeert vooral in provinciale netwerken voor verkeer, recreatie en natuur. Bij andere investeringen kan wel een andere inbreng van de provincie wenselijk of zelfs noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld in de vorm van kennisontwikkeling, regionale afstemming of pilotprojecten.

Vaak zijn het niet individuele organisaties die investeren in de kwaliteit van gebieden of netwerken, maar doen organisaties dat gezamenlijk, in wisselende coalities. Waar het zinvol is, participeert de provincie in zulke coalities of neemt zij zelf het initiatief om mogelijke partners met elkaar te verbinden. Maar ook het kleinschalige initiatief, dat vooral in de stedelijke herstructurering en de energietransitie aan belang wint, krijgt de ruimte die het verdient.

Zo stelt iedere opgave eigen eisen, ook aan de provincie. Soms is volstrekte duidelijkheid geboden, soms past een flexibele opstelling beter. Maar steeds zoekt de provincie in haar handelen de aansluiting bij de behoeften van de gebruikers, zowel voor wat betreft het mobiliteitsnetwerk als het ruimtegebruik.

Beter benutten en opwaarderen

Er staat in Zuid-Holland nog een beperkt aantal toevoegingen op stapel in het infrastructuurnetwerk. Dat gaat vooral om ontbrekende schakels in het snelwegennet rond Rotterdam: de Blankenburgverbinding en de aansluiting tussen de A13 en de A16 ten noorden van de stad. De Rijnlandroute en de Duinpolderweg zullen voor een betere ontsluiting zorgen in de Leidse regio en de Duin- en Bollenstreek. De bouw van Vinex wijken is voorbij en ook een volgende Maasvlakte zit niet in de planning. Mogelijke uitbreidingen zullen kleiner van schaal zijn dan we in het verleden gewend waren.

De provincie Zuid-Holland wil de groei van de bevolking, de mobiliteit en de economische activiteit hoofdzakelijk opvangen in de bestaande netwerken en bebouwde gebieden. De infrastructuur biedt, hoewel druk bereden, nog veel kansen. Sommige spoortracés naderen in de spitsuren hun maximale capaciteit: treinen zijn lang, zitten vol en rijden frequent. Maar diezelfde treinen bieden verderop op hun route of in de tegenovergestelde richting soms nog wel ruimte. De capaciteit kan bovendien structureel worden vergroot door sporen bij te bouwen. De provincie maakt daar afspraken over met het Rijk en andere partners. Een van de tracés waar dat het hardste nodig is, is dat tussen Rijswijk en Delft-Zuid, in aanvulling op de Delftse spoortunnel die nu in aanbouw is. Viersporigheid op dit tracé is onderdeel van het nationale Programma Hoogfrequent Spoor, waarmee veel extra capaciteit op het spoor beschikbaar komt. Deze ruimte willen we vervolgens inzetten om de treinen tussen Leiden en Dordrecht met een hogere frequentie te laten rijden. Voor het wegverkeer geldt in principe hetzelfde. De capaciteit kan worden vergroot door extra rijstroken aan te leggen. Daarvoor heeft de provincie ruimte gereserveerd, bijvoorbeeld langs de A27 bij Gorinchem en langs de A20 tussen Rotterdam en Gouda. Maar de bestaande capaciteit kan ook beter worden benut, door er rekening mee te houden bij de programmering van binnenstedelijke ontwikkelingslocaties. Het betere gebruik van de capaciteit gaat samen met een opwaardering: een hoge ruimtelijke kwaliteit op ontwikkelingslocaties en maatregelen die de doorstroming en verkeersveiligheid op het infrastructuurnetwerk verbeteren.

Keuzemogelijkheden in verkeer en vervoer

Het mobiliteitsgedrag verandert. Voor Zuid-Holland, met haar logistiek- en agro-industriële bedrijvigheid en haar 3,5 miljoen inwoners, brengt dat nieuwe kansen en opgaven met zich mee. In het goederentransport maakt het zogenaamde 'synchromodale vervoer' een opmars door. De vervoerder wil op het laatste moment kunnen kiezen tussen verschillende vervoerssoorten, op basis van de actuele omstandigheden (zoals de waterstand of spoedladingen) en wensen over snelheid, kwaliteit, duurzaamheid en kosten. Steeds geavanceerdere informatiesystemen maken dat mogelijk. De tendens in het personenvervoer is vergelijkbaar. Mensen stellen hun ritten samen in vervoersketens die per dag kunnen verschillen, hoofdzakelijk opgebouwd uit auto, openbaar vervoer en fiets. De provincie stemt het aanbod aan mobiliteitsvoorzieningen af op deze dynamische vraag – ofwel door te investeren in de infrastructuur en de doorstroming van het verkeer, ofwel door niet-fysieke maatregelen te stimuleren, zoals real-time reis- en vervoersinformatie en afspraken met grote bedrijven over het woon-werkverkeer.

In dunbevolkte gebieden zijn specifieke maatregelen nodig. De provincie wil die realiseren, door als opdrachtgever voor het openbaar vervoer de krachten te bundelen met de partners in die gebieden. De provincie onderzoekt hoe de reiziger voor hetzelfde geld een beter product kan krijgen. Er liggen bijvoorbeeld kansen in een duidelijker onderscheid in doelgroepen. Scholieren en forenzen hebben baat bij snelle, gestrekte spitslijnen, waarvoor bestaande buslijnen gebundeld kunnen worden. Voor andere reizigers is een systeem nodig dat de kernen ontsluit, maar in lagere frequenties. Combinaties met doelgroepenvervoer (bijvoorbeeld voor senioren) en lokale initiatieven kunnen het benodigde maatwerk opleveren. Dit moet voor alle partijen leiden tot efficiënter vervoer dat aansluit op de vraag.

Woningaanbod sluit beter aan op de vraag

'Beter benutten en opwaarderen' betekent in het stedelijk gebied vooral verdichten, herstructureren en transformeren. Ook daarmee reageert de provincie op een veranderende maatschappelijke vraag. Volgens recente woononderzoeken stijgt de vraag naar woningen in stedelijke centra en de wijken direct daaromheen. Steden bieden nog volop kansen om te bouwen en te verbouwen. Ze kunnen de hoofdmoot voor hun rekening nemen van de 220.000 woningen die Zuid-Holland tot 2030 extra nodig heeft, ook zonder de stedelijke groen- en waterstructuur aan te tasten.

Met de Visie ruimte en mobiliteit neemt de provincie een aantal maatregelen waarmee het aanbod aan woningen beter aansluit op de vraag. In een aantal gebieden is groei aan de orde. In andere gebieden in Zuid-Holland is bevolkingsdaling aan de orde. Daar is de actualisatie van de plancapaciteit in het bijzonder urgent. Met onderlinge afspraken kunnen gemeenten onderlinge concurrentie verkleinen, en daarmee de haalbaarheid van de meest kansrijke plannen vergroten. De provincie biedt samenwerkende gemeenten ruimte om eigen keuzes te maken, maar stelt waar nodig ook grenzen.

Kantoren

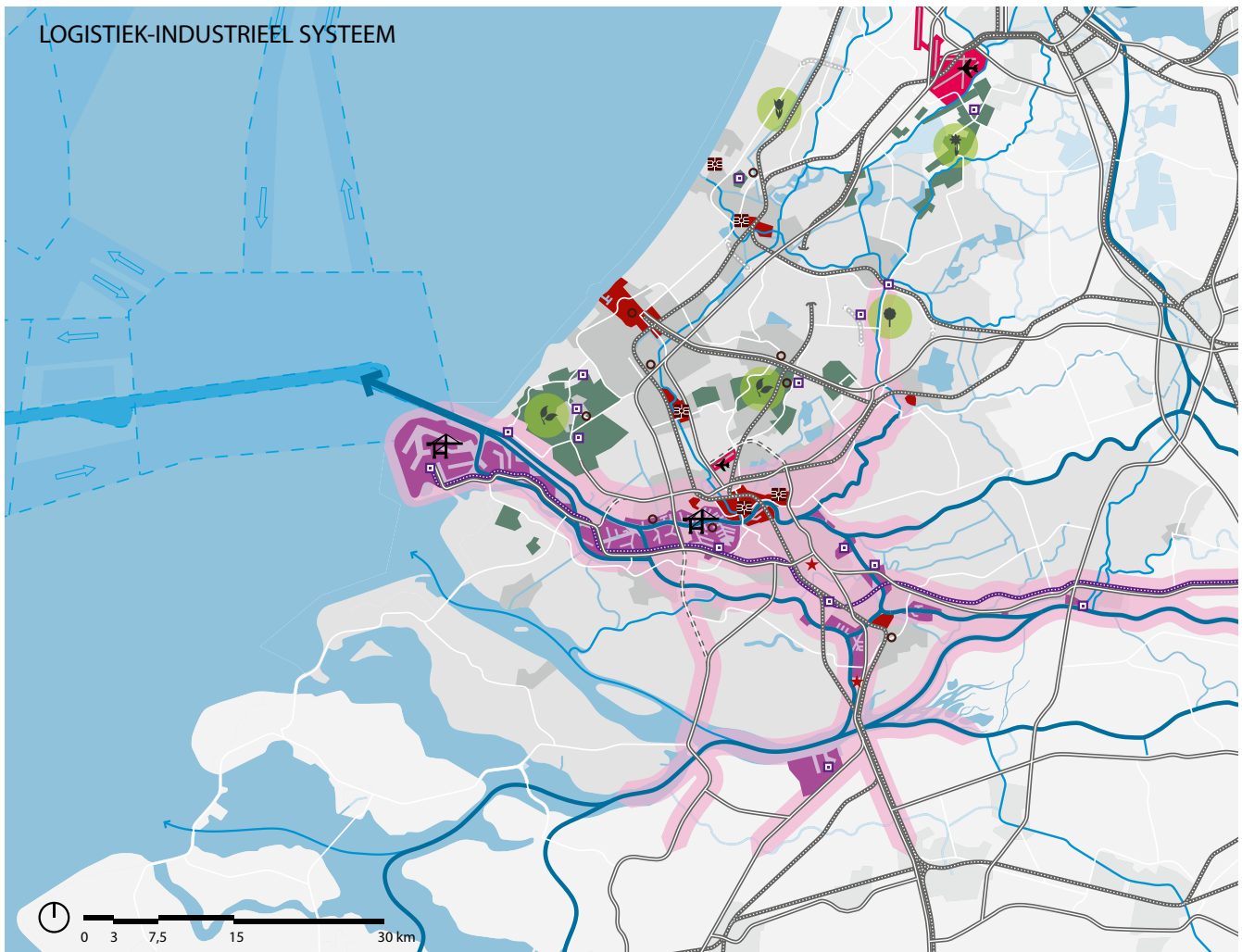
Er is grote leegstand van kantoren en een overaanbod aan gemeentelijke plannen voor nieuwbouw. Ook voor kantoren en winkels is een sterke behoefte aan actualisering van de plannen. In vrijwel heel Zuid-Holland moet het planaanbod voor nieuwbouw worden teruggebracht. Het terugdringen van leegstand - door vernieuwbouw, transformatie en sloop - is een lokale of een regionale verantwoordelijkheid. De provincie heeft - met het oog op het vergroten van de agglomeratiekracht - een beperkt aantal concentratielocaties voor nieuwbouw van kantoren aangewezen. Op basis van de regionale vraag- en aanbodramingen is te verwachten dat ook planvoorraad voor nieuwbouw buiten de concentratielocaties kan blijven bestaan. Waar precies hoeveel plancapaciteit beperkt moet worden, is een uitkomst van een regionaal programmeringsproces. De regionale programmering moet hiertoe voor 1 juli 2015 zijn geactualiseerd.

Detailhandel

Levendige centra dragen bij aan de internationale positie en het toeristisch-recreatief profiel van Zuid-Holland en dragen bij aan de kwaliteit van de leefomgeving van de Zuid-Hollanders zelf. Detailhandel is een belangrijke drager voor levendige centra. Het detailhandelsbeleid is erop gericht om detailhandelsvoorzieningen zoveel als mogelijk te concentreren in 'te versterken centra', 'te optimaliseren centra' en 'overige aankoopplaatsen'. Voor detailhandel die in producten voor dagelijks gebruik voorziet, zoals supermarkten, gelden soepeler vestigingseisen. Ook mogen gemeenten zelfstandig beslissen over kleinschalige detailhandel buiten winkelgebieden. Ondergeschikte detailhandel bij productiebedrijven wordt toegestaan in de Verordening ruimte.

Bedrijvigheid en functiemenging

Zoals gezegd komen locaties buiten de bestaande stads- en dorpsgrenzen in aanmerking als daarbinnen geen reële mogelijkheid meer is. Binnen die voorwaarde schept de provincie meer mogelijkheden om in Zuid-Holland woningen te bouwen op een bedrijventerrein. Andersom biedt de provincie ook meer mogelijkheden om bedrijven te vestigen in woonbuurten. De provincie reageert daarmee op de toenemende mogelijkheden om te werken op wisselende plekken: thuis, op het bedrijf, in het park, in het café, enzovoort. Juist door wonen en werken te mengen, ontstaat de levendige en inspirerende omgeving waar een groeiende behoefte aan bestaat. Alleen voor zware industrie en andere bedrijven die relatief veel risico of overlast geven, blijven bedrijventerreinen zonder woon- of publieksfuncties nodig. De provincie reserveert voldoende ruimte om deze bedrijven ook in de toekomst te kunnen huisvesten.

Legenda

As Mainport Rotterdam (indicatief)	Betuwelijn
Havenindustriële complex	Goederenvervoer op (inter)nationaal HOV-net
Glaskuinbouwgebied	(Inter)nationaal wegennet
Luchthaventerrein	Ontbrekende schakel (inter)nationaal wegennet
Stedelijk centrumgebied	(Boven)regionaal wegennet
Overige bebouwing	Ontbrekende schakel (boven)regionaal wegennet
Logistiek overslagpunt	(Inter)nationaal vaarwegennet
Science Park	(Boven)regionaal vaarwegennet
Kenniscentrum	Water
Mainport Rotterdam	Verkeersscheidingstelsel zeevaart
Greenport Westland Oostland	
Greenport Boskoop	
Greenport Bollenstreek	
Greenport Aalsmeer	
Stedelijke ontwikkelingsruimte van bovenreg. belang	
Luchthaven	

Vergroten agglomeratiekracht

Het stedelijk gebied van Zuid-Holland ontwikkelt zich tot één agglomeratie met een internationaal sterke ligging. De drie grote economische complexen groeien naar elkaar toe, fysiek maar vooral in de vorm van samenwerkingsverbanden en wederzijdse versterking: de mainport Rotterdam, de vier greenports (Westland-Oostland, Duin- en Bollenstreek, Boskoop en Aalsmeer) en de kennis- en diensteneconomie die zich concentreert op de as tussen Leiden en Dordrecht. Vooral in de glastuinbouw en het haven- en industriële complex vinden grote veranderingen plaats. Zij innoveren om te blijven groeien. Dit vraagt in de eerste plaats om interactie: tussen bedrijven en kennisinstellingen, onderwijs en arbeidsmarkt, maar ook tussen de economische complexen onderling.

De mainport en de greenport hebben elkaar al op verschillende punten gevonden. Zij wisselen warmte en CO₂ uit en trekken samen op in nieuwe logistieke concepten. De Fresh Corridor is zo'n concept. Deze verbindt de greenports en de mainport met belangrijke logistieke centra in het achterland zoals de Betuwe, Venlo, Vlissingen en Antwerpen. Dat gebeurt via de fysieke infrastructuur, maar ook door optimalisatie van logistieke processen en systemen.

De ontwikkeling naar één agglomeratie vergroot de kansen op dwarsverbanden. Samen kunnen bedrijven schaalvoordelen behalen die ze afzonderlijk niet bereiken, waardoor een hogere specialisatiegraad mogelijk wordt. Door verschillende organisaties in elkaars nabijheid te brengen, ontstaan clustervoordelen: inspirerende werkomgevingen waar niet alleen samenwerkingspartners, maar ook toegespitste voorzieningen aanwezig zijn, zodat optimalisatie kan ontstaan. Wereldwijd blijken steden daar een goede voedingsbodem voor te bieden. Verstedelijkte economieën innoveren relatief veel en groeien relatief hard. De provincie draagt bij aan de ruimtelijke voorwaarden om de potentiële schaal- en clustervoordelen zo veel mogelijk te realiseren en te benutten.

Er zijn in de eerste plaats uitstekende verbindingen voor nodig. Omdat de Zuid-Hollandse stedelijke agglomeratie beperkt is in omvang, is het van belang dat haar economie uitstekend is ingebed in nationale, Europese en wereldwijde netwerken van goederen- en personenvervoer. Dat vraagt om hoogwaardige verbindingen met economische centra in binnen- en buitenland. In dat beleid past bijvoorbeeld verbetering van spoorvervoer tussen Rotterdam en België. Investerings in infrastructuur die veel betekenen voor de economische ontwikkeling, staan hoog op de prioriteitenlijst van de provincie. Afhankelijk van de situatie kan de provincie de urgentie van de verbindingen bij anderen bepleiten of zelf (mede) investeren.

In de tweede plaats is er een beleid voor nodig van concentratie en specialisatie, op locaties die ook onderling goed verbonden zijn. De provincie maakt daar afspraken over met haar regionale partners. Stadscentra en vervoersknooppunten ontwikkelen zich wat de provincie betreft complementair. Zij hoeven niet allemaal alle voorzieningen in huis te hebben, maar vullen elkaar ook aan. Een aansprekend voorbeeld is Den Haag, dat zich ontwikkelt tot een internationaal toonaangevend centrum voor vrede en recht. Maar clusters ontstaan ook in de kenniscentra, leerparken en andere campus-omgevingen in de provincie, zoals ESA/Estec in Noordwijk, de universiteiten van Leiden en Delft en de maritieme campus in Dordrecht. In de greenports creëert de provincie meer mogelijkheden voor clustervorming, door niet alleen productiebedrijven toe te laten, maar ook bedrijven die een andere rol in de tuinbouwketen hebben.

Verbeteren ruimtelijke kwaliteit

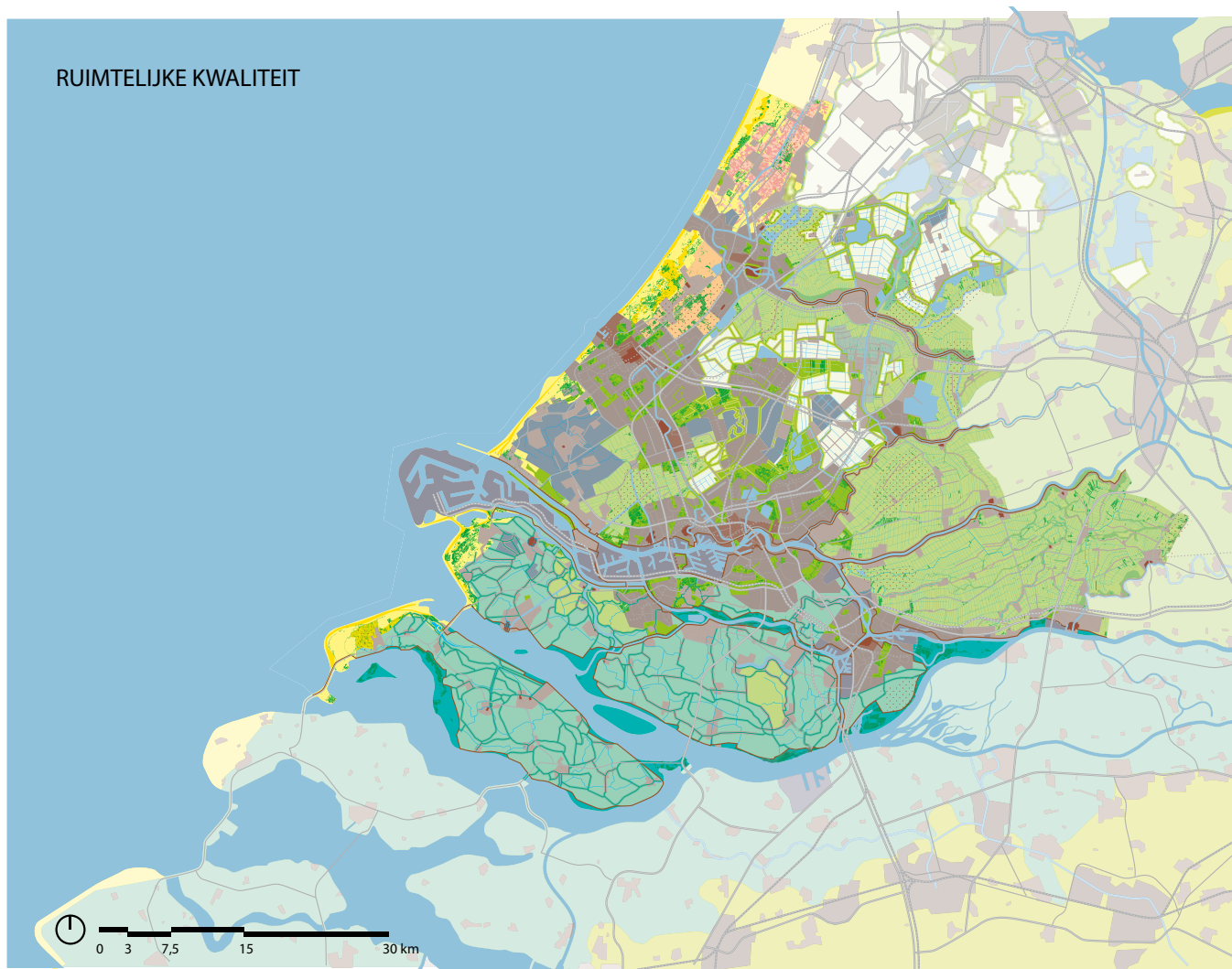
In Zuid-Holland is zorg voor de ruimtelijke kwaliteit in het bijzonder van belang. Karakteristiek voor Zuid-Holland is de combinatie van drie deltalandschappen. Veen-, rivieren- en kustlandschappen laten elk zien hoe het water inwerkt op het Zuid-Hollandse land en hoe het, door de eeuwen heen, het leven in de delta heeft beïnvloed. Ondanks de druk op de Zuid-Hollandse ruimte, die al tientallen jaren lang hoog is, zijn de landschappen in al hun rijkdom en variatie nog steeds herkenbaar en beleefbaar. Maar ze staan niet stil. Door de jaren heen hebben de landschappen ruimte gegeven aan een groot aantal nieuwe functies en ontwikkelingen: zoals ecologisch, economisch, recreatief. Dat zal de komende jaren niet anders zijn. De provincie biedt de nodige flexibiliteit om ook in het buitengebied maatwerk en dynamiek mogelijk te maken. Tegelijk verschaft zij duidelijkheid over de soms kwetsbare kwaliteiten die de Zuid-Hollandse landschappen maken tot wat ze zijn, en keuzes die de provincie maakt om deze te beschermen.

Richtpunten ruimtelijke kwaliteit

De Visie ruimte en mobiliteit bevat een nieuw handelingskader voor ruimtelijke kwaliteit. Met dit handelingskader stelt de provincie spelregels vast die het bovenlokale belang borgen. Kernpunt is en blijft dat ruimtelijke kwaliteit een integraal onderdeel vormt van de planvorming en afweging. Ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk als de ruimtelijke kwaliteit wordt behouden of verbeterd. Wat deze ruimtelijke kwaliteit behelst is uitgewerkt in zogenoemde richtpunten. Richtpunten beschrijven de bestaande kenmerken en waarden van een gebied en de wijze waarop nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen hiermee rekening kunnen houden. De richtpunten zijn digitaal raadpleegbaar. Met één klik op de kaart op de provinciale website is voor iedere plek in Zuid-Holland duidelijk welke richtpunten van toepassing zijn. De provincie past dit principe toe op het gehele provinciale grondgebied. Ze past het ook toe op de eigen projecten, zoals een nieuwe infrastructuurlijn door het landschap. In die gevallen zal de provincie het goede voorbeeld geven door ook te investeren in de ruimtelijke kwaliteit.

RUIMTELIJKE KWALITEIT

Legenda

Kustlandschappen

Natuurlijke duinen en schurvelingen

Bollenlandschap

Historische landgoederen

Veenlandschappen

Herkenbaar waterrijk veen(weide)

Sierteelt op veen

Droogmakerij als herkenbare eenheid

Deltalandschappen

Herkenbare open zeeleipolders

Buitendijks natuurlandschap

Occupatie en netwerk

Kwaliteit in stads- en dorpsgebied

Kwaliteit van de stads- en dorpsrand

Linten

Gebied met havenindustriële karakter

Glastuinbouwgebied

(Spoor)weg door stad en land

Beleving

Bos, park en beplanting

Kroonjuwelen cultureel erfgoed

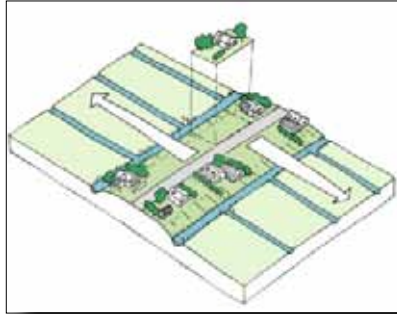

Water als structuurdrager

Ontwikkeling in de groene ruimte

Naast de richtpunten bevat het handelingskader uitgangspunten om te kunnen bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling past bij de gebiedskwaliteit. De provincie onderscheidt daarbij ontwikkelingen naar hun impact op de omgeving. Daarnaast onderscheidt ze de kwaliteit van gebieden in categorieën. Om te kunnen bepalen of een ruimtelijke ontwikkeling passend is, is de ruimtelijke impact van belang. De provincie maakt daarbij een onderscheid tussen inpassing, aanpassing en transformatie. Een voorgenomen initiatief wordt aangemerkt als ‘inpassing’ als deze aansluit bij de aard en schaal van het landschap, en daarmee volledig past binnen de richtpunten van de kwaliteitskaart. De rol van de provincie is dan in principe beperkt, behalve in gebieden met een bijzondere kwaliteit.

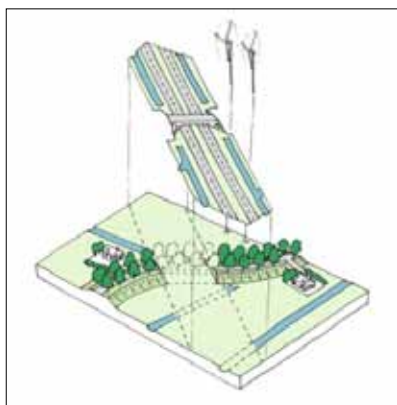
inpassen

aanpassen

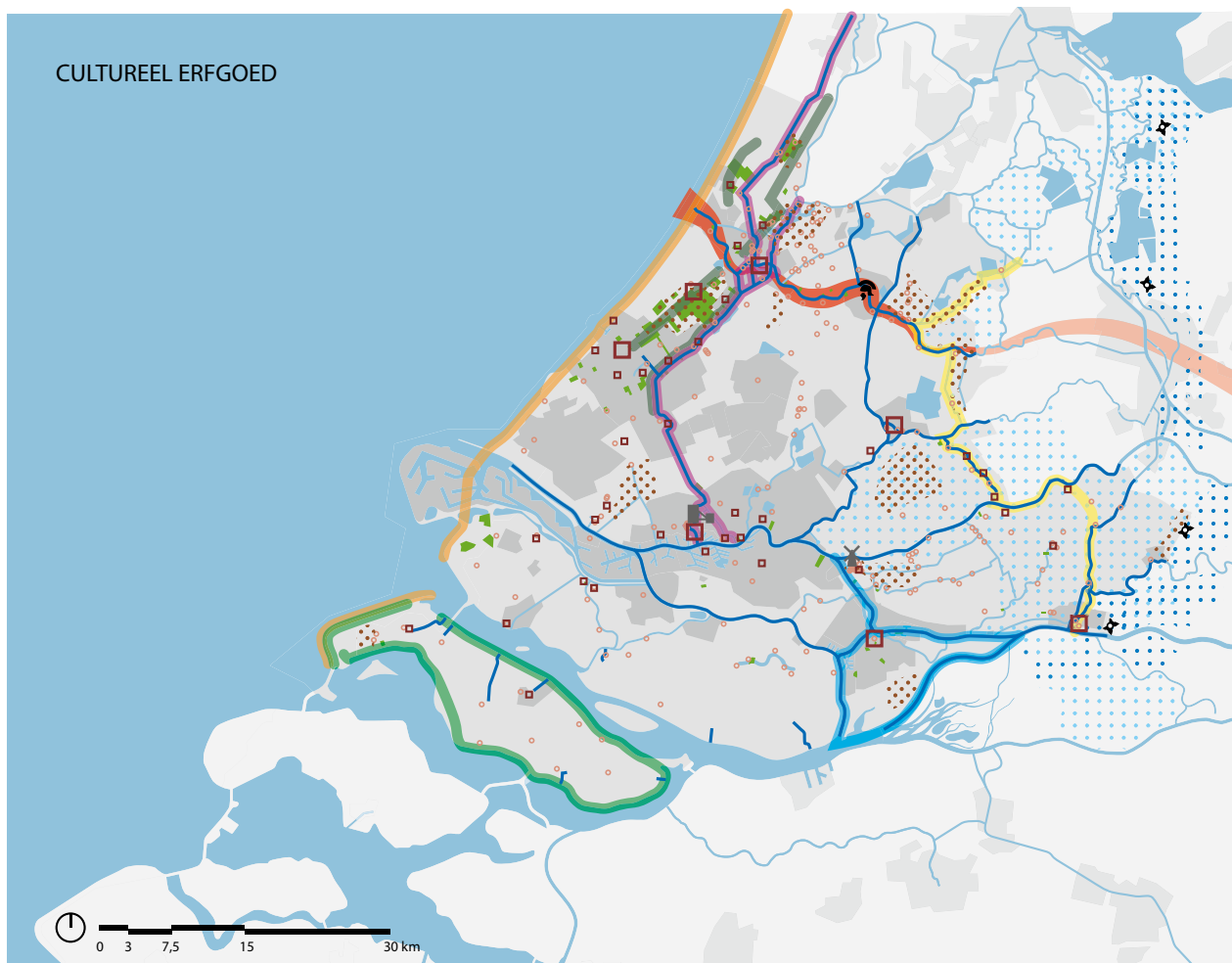

transformeren

Een initiatief geldt als ‘aanpassing’ als het initiatief niet past bij de aard of schaal van een gebied en daarmee niet geheel past binnen de richtpunten. De provincie zal zich dan vooral richten op het toewerken naar een optimale kwaliteit. Ontwerptoptimalisaties, inpassingsmaatregelen op aanvullende ruimtelijke maatregelen zijn nodig om de ruimtelijke kwaliteit te behouden of te verbeteren. Bij aanvullende ruimtelijke maatregelen gaat het om de concrete maatregelen. Als aanvullende ruimtelijke maatregelen nodig zijn voor het behoud of de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit, dan worden deze zoveel mogelijk binnen het gebied zelf getroffen.

Er is sprake van een ‘transformatie’, als door een ontwikkeling een nieuw landschap of stedelijk gebied ontstaat, dat niet past bij de aard en de schaal van een gebied. Grootschalige stedelijke functies in de groene ruimte worden in het handelingskader voor ruimtelijke kwaliteit beschouwd als transformatieopgaven. Dit is bijvoorbeeld het geval bij uitleglocaties voor woningbouw en bedrijventerreinen of bij de aanleg van grootschalige recreatiegebieden. Bij transformatieopgaven is bijna altijd een provinciaal doel of belang in het geding en zal de betrokkenheid van de provincie zich richten op een actieve behartiging van provinciale doelen en een optimale kwaliteit. Gelet op de verandering van het gebied is het reëel om aan te nemen dat niet aan alle richtpunten kan worden voldaan, maar dat door middel van een nieuw integraal ontwerp een nieuwe ruimtelijke kwaliteit ontstaat.

Legenda

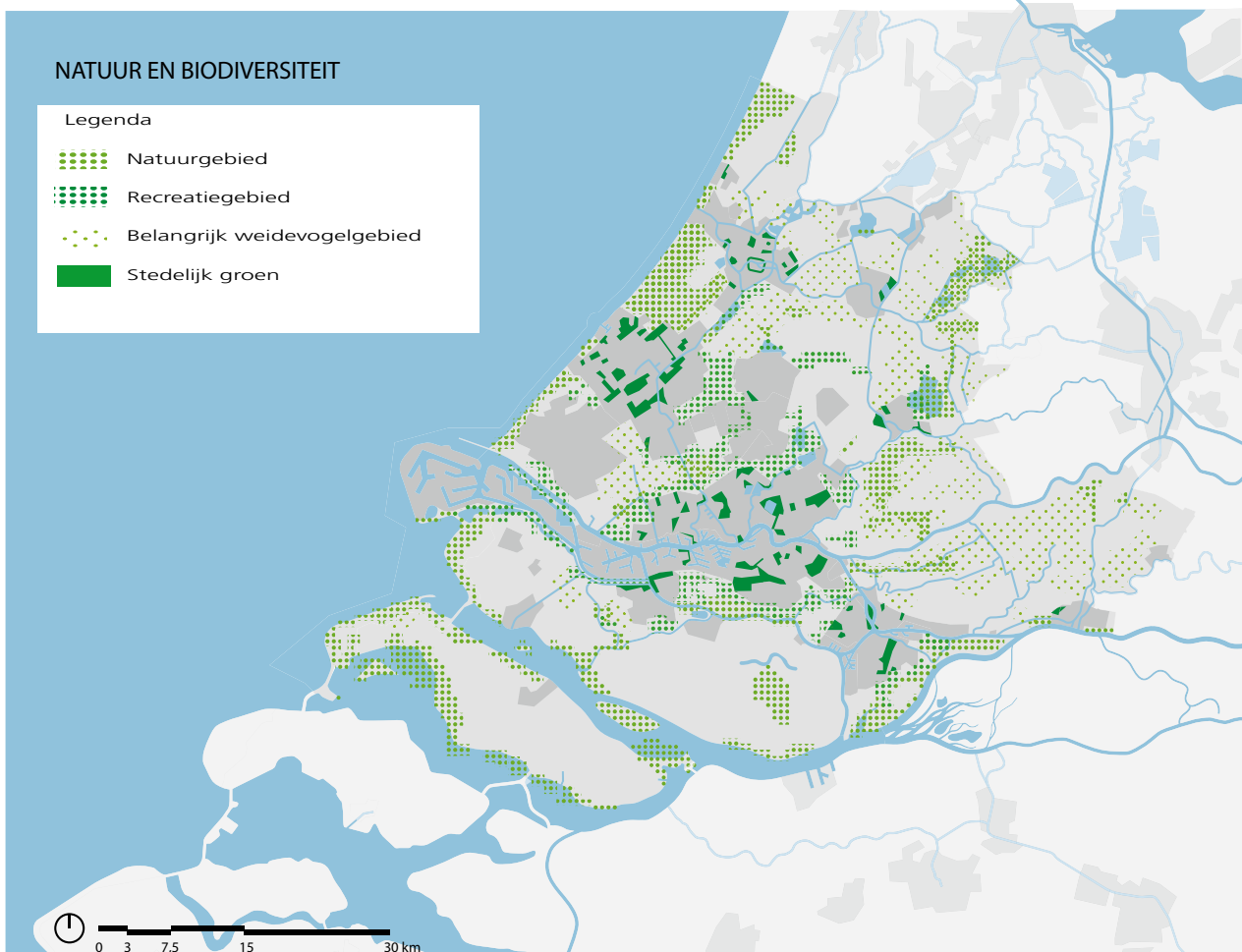
- Kroonjuweel cultureel erfgoed
- Rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht (bestaand en in procedure)
- Oude Hollandse Waterlinie
- Historische vaarroute
- Molenbiotoop
- Beschermd landgoed

(Potentieel) werelderfgoed:

- Limes
- Nieuwe Hollandse Waterlinie
- Kinderdijk
- Van Nellefabriek

Erfgoedlijn:

- Limes
- Trekvaarten
- Oude Hollandse Waterlinie
- Waterdriehoek
- Landgoederenzone
- Goeree Overflakkee
- Atlantikwall

Beschermingscategorieën voor gebiedskwaliteit

Om te bepalen of een ontwikkeling past bij de gebiedskwaliteit let de provincie ook op de kwetsbaarheid en kwaliteit van een gebied. Naast het algemene kwaliteitsbeleid, dat geldt voor de gehele provincie, worden twee beschermingscategorieën voor bijzondere gebieden onderscheiden. Daar zijn ook ontwikkelingen mogelijk, maar vanwege de kwetsbaarheid of bijzonderheid zijn extra voorwaarden van toepassing.

Een relatief klein aantal gebieden met bijzondere kwaliteit behoort tot categorie 1. De reden is dat ze zo bijzonder, waardevol en kwetsbaar zijn, dat de instandhouding en mogelijk verdere ontwikkeling van de waarden die ze vertegenwoordigen voorrang heeft boven alle andere ontwikkelingen. Deze gebieden met bijzondere kwaliteit dragen in hoge mate bij aan de identiteit, beleving en biodiversiteit van Zuid-Holland. Ze leveren een substantiële bijdrage aan het toeristisch profiel en het leef- en vestigingsklimaat in de provincie. Ruimtelijke ontwikkelingen in en direct grenzend aan deze categorie 'gebieden met bijzondere kwaliteit' zijn alleen mogelijk voor zover ze bijdragen aan deze kwaliteit. Voorbeelden zijn gebieden met hoge en specifieke natuurwaarden in Zuid-Holland, gebundeld in de ecologische hoofdstructuur en Natura 2000, die met elkaar een substantiële bijdrage leveren aan de Europese biodiversiteit, en cultuur-historische kroonjuwelen. Veel gebieden in deze categorie zijn van betekenis voor de recreatie en het toerisme. Het gaat daarbij om toeristische trekpleisters en iconen zoals de Keukenhof en Kinderdijk, maar ook om de unieke natuurgebieden en landschappen met een hoge recreatieve kwaliteit zoals de Nieuwkoopse Plassen, het eiland Tiengemeten en de Biesbosch. Sommige gebieden hebben beide elementen in zich, zoals de kust van Zuid-Holland en Brouwersdam. De provincie vindt het belangrijk dat overheden en particulieren blijven investeren in deze locaties, om de belevingswaarde en herkenbaarheid te vergroten.

Gebieden met een specifieke waarde vallen in categorie 2 als zij landschappelijk, ecologisch of qua gebruikswaarde bijzonder en kwetsbaar zijn. Ruimtelijke ontwikkelingen in deze gebieden zijn mogelijk, als de specifieke waarden behouden blijven, naast de generieke bijdragen aan de ruimtelijke kwaliteit. Voorbeelden zijn belangrijke weidevogelgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur, openbare recreatiegebieden, groene buffers en graslanden in de Bollenstreek.

Oplossen van leegstand

De provincie geeft ruimte aan nieuwe functies in leegstaande of vrijkomende agrarische en niet-agrarische bebouwing, mits de ruimtelijke kwaliteit en andere specifieke waarden ter plekke worden behouden en de verkeersdruk niet toeneemt.

Nieuwe bebouwing, bijvoorbeeld voor verblijfsrecreatie, jachthavens en nieuwe landgoederen, is mogelijk indien de ruimtelijke kwaliteit en andere specifieke waarden ter plekke worden behouden of verbeterd.

Verblijfsrecreatie

De ontwikkeling van verblijfsrecreatie wordt, net als andere ruimtelijke ontwikkelingen, in de eerste plaats gestuurd via het handelingskader ruimtelijke kwaliteit. Bestaande verblijfsrecreatiecomplexen zijn opgenomen op de kwaliteitskaart en voor verblijfsrecreatie zijn specifieke richtpunten benoemd. Bij nieuwe ontwikkelingen geldt het handelingskader ruimtelijke kwaliteit. De mogelijkheden en kwaliteitseisen zijn afhankelijk van de aard, omvang en locatie van de ontwikkeling. Recreatiewoningen moeten ook als zodanig gebruikt worden. Zij voldoen meestal noch naar locatie, noch functioneel aan de eisen voor reguliere woningen en worden ook niet meegewogen in de ramingen van de woningbehoefte. De provincie blijft daarom permanente bewoning van recreatiewoningen beschouwen als een onwenselijke ontwikkeling.

Gebiedsprofielen

Het ruimtelijk kwaliteitsbeleid - bestaande uit de kwaliteitskaarten, de richtpunten en bepalingen in de verordening - maakt naar zijn aard uiteenlopende uitleg mogelijk. Gelet op het gezamenlijke belang is een gedeelde opvatting over de uitleg en interpretatie van het kwaliteitsbeleid per gebied wenselijk. De gebiedsprofielen, die de provincie op dit moment gezamenlijk met decentrale overheden en andere partijen in de regio opstelt, spelen een belangrijke rol bij het ontwikkelen van zo'n gedeelde opvatting. De gebiedsprofielen hebben de status van handreiking. Door de interpretatieruimte niet dicht te timmeren in de verordening ontstaat bij de toepassing een betere aansluiting bij de omstandigheden van het concrete geval. In deze zin biedt de regeling noodzakelijke ruimte aan lokale verantwoordelijkheid en autonomie op het gebied van ruimtelijke kwaliteit. Voor transparantie van het beleid en betere voorspelbaarheid van de opstelling van de provincie, zal de provincie tijdig voldoende ruimte bieden voor overleg en afstemming over hoe initiatieven kunnen passen binnen het kwaliteitsbeleid. Onderdeel is het opstellen van een Handreiking ruimtelijke kwaliteit. Deze handreiking geeft voorbeelden van inpassen, aanpassen en transformeren, gaat in op het gebruik van de kwaliteitskaart en de richtpunten en geeft handvatten hoe ruimtelijke kwaliteit een onderdeel wordt van planvorming.

De systematiek biedt kansen voor nieuwe dynamiek in het landelijk gebied. Er ontstaat bijvoorbeeld meer ruimte voor de landbouw om te innoveren, voor nieuwe voorzieningen die bijdragen aan een water- en energie-efficiënte samenleving en voor stedelijke functies. Want hoewel grootschalige verstedelijking niet meer in de lijn van de verwachting ligt en de voorkeur voor de stad in de samenleving groeit, blijft er behoefte aan woon- en werkmilieus in een groene omgeving. Hiernaast wil Zuid-Holland ook voorzien in de behoefte aan topmilieus op de woningmarkt, met dure bebouwing in een lage dichtheid, omdat deze de economische ontwikkeling ondersteunen. Ook zijn er reserveringen gemaakt voor bedrijventerreinen die niet passen in een stedelijke omgeving.

Bevorderen van een water- en energie-efficiënte samenleving

Zuid-Holland maakt zich sterk voor de overgang naar een energie-efficiënte samenleving. Dat is een samenleving die zo veel mogelijk draait op duurzame energiebronnen en zo spaarzaam mogelijk omgaat met de beschikbare energie. Hoewel provinciebesturen in Nederland niet verantwoordelijk zijn voor de energievoorziening als geheel, kan de provincie op een aantal punten het verschil maken. De provincie Zuid-Holland zet daar met de Visie ruimte en mobiliteit vol op in, door de opbouw van kennis en coalities die de toepassing van duurzame energie bevorderen, door ruimtelijke reserveringen te maken voor de benodigde netwerken en via haar vergunningen- en concessiebeleid.

Warmtenet

Blikvanger is het warmtenet. Restwarmte uit de Rotterdamse mainport kan in de toekomst via een ondergronds leidingstelsel worden getransporteerd naar de greenport Westland-Oostland, waar er kassen mee worden verwarmd, en naar steden om te voorzien in de warmtebehoefte van bewoners en bedrijven. Tussen mainport en greenport liggen kansen voor een parallelle CO₂-leiding, zodat de CO₂ die vrijkomt op de industrieterreinen beschikbaar komt voor de groei van de gewassen onder glas. Samen met haar partners wil de provincie bestaande stadsverwarmingsnetten uitbreiden tot één regionaal systeem. Het warmtenet is juist voor Zuid-Holland een efficiënte oplossing, vanwege haar intensieve verstedelijking en haar grote economische complexen, maar ook omdat de provincie een groot potentieel heeft voor aardwarmte. De diep in de ondergrond aanwezige warmte is een duurzame bron die in de toekomst op het warmtenet kan worden aangesloten.

Het warmtenet is veelbelovend, maar voor de benodigde energietransitie niet voldoende. Net als andere partijen, zet de provincie alle zeilen bij. Het is een domein waar nog volop ontwikkeling in zit. Er zullen voortdurend nieuwe technologieën op de markt komen, die een efficiënter en schoner energieverbruik mogelijk maken. Dat vraagt om een flexibel beleid, dat uitnodigt tot innovatie en reageert op nieuwe kansen. Zo is het de bedoeling dat het openbaar vervoer waar de provincie de opdrachtgever voor is, over vijftien tot twintig jaar volledig vrij is van fossiele brandstoffen. Door die voorwaarde te stellen bij de concessieverlening aan vervoersbedrijven, verwacht de provincie de introductie van schone vervoerstechnologieën te stimuleren. De plaatsing van windturbines gaat intussen door volgens de bestuurlijke afspraken die daar al over gemaakt zijn. Verder zal de provincie onverminderd haar bevoegdheid in de vergunningverlening inzetten. Als het nodig is, kan ze daarmee bedrijven aanzetten tot een energiebesparing die minimaal aan de wettelijke normen voldoet.

De provincie Zuid-Holland schept ook meer mogelijkheden voor kleinschalige initiatieven. Individuele burgers en ondernemers krijgen meer kans om zelf een bijdrage te leveren aan de energietransitie. De voorwaarden voor kleine windmolens zijn verruimd. Op kleine schaal en onder voorwaarden staat de provincie zonnenvelden in het buitengebied toe: een set panelen die niet op daken, maar op het land ligt. Dit is een relatief nieuw verschijnsel. In Ouddorp is er al een voorbeeld van te vinden. Met kleinschalige initiatieven kan ervaring worden opgedaan, aan de hand waarvan de provincie kan bepalen of er in de toekomst meer ruimte voor moet komen en zo ja, onder welke voorwaarden. Een ander mooi voorbeeld van een lokaal initiatief, waarbij de provincie een verbindende rol had, is te vinden in Zoeterwoude. Bierbrouwer Heineken heeft daar een deal gesloten met het naburige landbouwbedrijf Die Barle om reststoffen uit te wisselen. Die Barle krijgt van Heineken algen en bostel, een restproduct van het brouwproces. Andersom krijgt de brouwerij biogas van de boer, afkomstig uit een biovergister die weer restwarmte van Heineken benut. Deze symbiose tussen landbouw en industrie kan verder worden uitgebouwd. De provincie Zuid-Holland draagt daar graag aan bij.

Omgaan met water

Het beleid voor een waterefficiënte samenleving is al flink op gang en zal met het nationale Deltaprogramma in 2014 een nieuwe impuls krijgen. De klimaatverandering maakt het noodzakelijk om de bescherming tegen hoog water te versterken en om maatregelen te nemen die de beschikbaarheid van zoet water op lange termijn veilig stellen. Daarin zijn de afgelopen jaren grote stappen vooruit gezet. Als de zeekering bij Katwijk in 2015 is versterkt, zijn bijvoorbeeld alle zwakke schakels in de kust verholpen. Vaak is gekozen voor aansprekende, multifunctionele oplossingen die de ruimtelijke kwaliteit verhogen, zoals de Zandmotor voor de kust van het Westland en de nieuwe boulevard van Scheveningen. De Visie ruimte en mobiliteit zet dit beleid voort.

Het belang van de bodem

Onlosmakelijk verbonden met een water- en energie-efficiënte samenleving is een verantwoord gebruik van de bodem. Niet alleen worden water en energie veelal ondergronds vervoerd, maar in de bodem bevinden zich ook de grote zoetwaterreservoirs en de aardwarmte die het warmtenet kan gaan voeden. Onverharde bodems zijn binnen bebouwde gebieden nodig om overvloedige neerslag te laten wegsijpelen en om ruimte te geven voor het groen en het water dat niet alleen de omgeving verfraait, maar ook verkoeling brengt op warme zomerdagen. Maar in het verstedelijkte Zuid-Holland wordt het steeds drukker in de bodem en in de diepere ondergrond. De provincie schuift de kwaliteiten in en van de bodem expliciet naar voren als een criterium bij ruimtelijke afwegingen en onderzoekt de mogelijkheden om dat systematisch te doen, bijvoorbeeld met behulp van een bodemtoets bij ruimtelijke ingrepen.

In het veenlandschap vraagt de bodem heel specifiek om aandacht. Het veen daalt. Dat is een natuurlijk proces, dat niet volledig tot stilstand kan worden gebracht, maar wel kan worden vertraagd. In sommige gebieden zal een aanpassing van het ruimtegebruik noodzakelijk zijn. De daling van de veengronden vraagt om een gebiedsgerichte, innovatieve aanpak die alleen in coalitieverband kan worden ontwikkeld. Zuid-Holland participeert daarom in het Veenweiden Innovatiecentrum. Ook dit is een voorbeeld van kennisontwikkeling die de transitie naar een water- en energie-efficiënte samenleving versnelt. Juist in Zuid-Holland, met de combinatie van veel kennisinstituten en de steeds kennisintensievere mainport en greenports binnen de grenzen, is dat een veelbelovende strategie, die een duurzame toekomst en een concurrerende economie combineert.

Colofon:

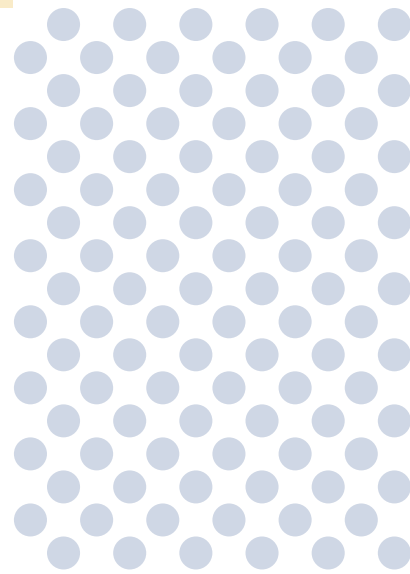
Voor meer informatie kunt u de volgende websites bezoeken:

<http://www.pzh.nl/vrm>

<https://structuurvisiezh.pleio.nl>

<http://www.ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/VRM>

Dit is een uitgave van het projectteam Visie Ruimte en Mobiliteit van de provincie Zuid-Holland.
Eventuele vragen kunt u mailen naar visieopzuidholland@pzh.nl

256197